

Höstvete

Anders Ericsson Hushållningssällskapet Västmanland

Olivin har bra kvalitetsegenskaper kombinerat med en stabil, hög avkastning och är därmed ett säkert alternativ för brödveteproduktion i hela området. För foder- och stärkelseproduktion så finns det ett flertal högvastande sorter såsom Marshal, Opus, Tulsa och Harnesk som höjer avkastningen i alla delar av Mellansverige, men tänk på att flera av de nya sorterna inte genomlevt en ”rik-tig” vinter.

Under perioden 15-26 september 2005 såddes 14 sortförsök i serien L7-101 i det Mellansvenska området. Bestånden utvecklades normalt under hösten, även om det var lite torrt här och där, och såg relativt bra ut när vintern tog vid. Vintern var lång med ett ovanligt långt sammanhängande snötäcke på de flesta platser och följaktligen blev våren senare än på många år. Långvariga snötäcket på otjälad mark är en bra kombination för utvintringssvampar vilket framför allt de sydligaste länen fick erfara, men även i det Mellansvenska området förekom utvintringsskador och i ett av försöken i Västsverige blev det stora skador på vissa sorter. Våren var som sagt sen och den regniga och svala perioden i andra halvan av maj gav vetet en chans att bestocka sig. Under den mycket varma perioden i juni månad skedd utvecklingen mycket snabbt och axgången var avklarad vid midsommartid. Den varma och framför allt torra juli drev utvecklingen framåt och kring den 10:e augusti skördades de första försöken under mycket goda förhållanden med låga vattenhalter, medan försöken som skördades senare hade betydligt högre vattenhalt. Skördenivåerna var normala i området, med undantag för Öster-

götland som hade lägre skörd än normalt, och varierade mellan 6330 Kg och 10120 Kg för mätaren (sortblandning med Olivin, Harnesk, Tulsa och Kris) Toppnoteringar för marknads-sorterna nåddes av Opus som nådde över 11 ton på två platser, Uppsala och Skaraborg.

I tabell 1 redovisas samtliga sorter som provats i regionala försök under året uppdelade på marknadssorter, regionala nischsorter, kommande intressanta sorter för området och helt nya sorter för området och fokus fortsättningsvis ligger på marknadssorterna och i viss mån även på grupp två och 3. Av marknadssorterna så avkastade Olivin, Opus, Marshal, Mulan och Magnifik några procentenheter över mätaren, Lars i nivå och Harnesk några procent under mätaren. Den nya sorten Elvis hade den klart högsta medelavkastningen i medeltal men är inte provad i Svea-området medan gamlingen Kosack åter klarade sig hyfsat i nyss nämnda område.

Behandlingseffekten av den blockvisa svampbekämpningen framgår av figur 1. Denna dubbelbehandling är inte avsedd att användas för att avgöra lönsamheten med svampbekämpning utan är ett sätt att utvärdera sorternas avkastningspotential och doserna är inte ekonomiskt anpassade. Som synes så var behandlingseffekterna mycket måttliga detta år vilket gör det svårt att dra några slutsatser om olika sorters känslighet för svampangrepp men notabelt är att de sorter som bedöms som känsliga såsom Harnesk, Kris och Marshal även detta år visar upp högre behandlingseffekter är exempelvis Olivin.

I tabell 2 redovisas flerårsmedeltal samt de senaste tre årens medelskördar områdesvis. Nedan kommenteras tabellen områdesvis.

Område C. I område C ligger det 1 försök/år i Mellansvensk regi medan övriga försök ingår i Animaliebältets försöksregion. För ytterligare information om C-området hänvisas till Animaliebältets försöksrapport.

Område D. Flertalet sorter överträffade sina flerårsmedeltal, Olivin och Marshal med mer än 10 % men även Magnifik och Opus höjde sig rejält. I flerårssammanställningen ser man att Marshal fortfarande är den högst avkastande fodersorten följd av Opus och Tulsa så för foder- och stärkelseproduktion finns det nu flera högavkastande sorter att välja mellan. För brödveteodling är Olivin det säkraste valet med Gnejs, Mulan och Lars som främsta alternativ, om man önskar tidig mognad.

Område E. Av marknadssorterna så överträffade Olivin och Mulan sina flerårsmedelvärden medan övriga sorter inte nådde sina medeltal. Sämst gick det för Harnesk, Marshal och Opus, de två förstnämnda drabbade av snömögel i ett försök i Skaraborg. Under 2006 var Mulan den högst avkastande sorten följd av Olivin, Opus och Magnifik medan Harnesk, delvis tyngd av snömögelproblemet inte nådde upp till mätarens nivå. Flerårsmedlet visar att Opus och Mulan har den högsta medelskörden medan övriga sorter ligger inom några procentenheter. Olivin är huvudalternativet för brödsäd med samma komplement som i D-området medan Opus, Marshal, Mulan och Harnesk är intressantast för foder- och stärkelseproduktion.

Område F. Alla sorter förutom Harnesk nådde upp till eller överträffade sitt femårsmedeltal under 2006. Opus var den högst avkastande sorten följd av Mulan, Marshal, Olivin, Kosack och Magnifik. Även flerårsmedeltalet visar att Opus är den högst avkastande sorten i området men den är fortfarande inte utsatt för några större

vinterpåfrestningar, vilket inte heller den mycket tidiga sorten Mulan har. Harnesk är tillsammans med Marshal mer beprövade sorter för foder/stärkelseproduktion men se upp för snömöglet då båda sorterna tycks vara känsliga. För brödveteodling är Olivin huvudalternativet med Harnesk, Kosack och Magnifik som alternativ. Önskas ett riktigt tidigt bröd- eller fodervete är Mulan ett intressant alternativ till Lars.

Område G. Endast femårsmedeltalet redovisas då det endast skördas ett höstveteortförsök per år i området. Harnesk är den klart högst avkastande sorten och är tillsammans med Olivin och Magnifik förstahandsvalet. Lars är intressant för sin mycket tidiga mognad och sorten har vissa år haft en bra avkastning men vinterhärdigheten är något svag för området som helhet.

Sorternas kvalitets- och beståndsegenskaper redovisas i tabell 3 och 4.

Sortegenskaper

Marknadssorter

SORTBLANDNING består 2006 av en blandning av Olivin, Harnesk, Tulsa och Kris. Blandningen är komponerad för att ge så lite mellanårsvariationer som möjligt och för att fungera över hela landet. Sorterna kan bytas ut mellan åren.

HARNESK (SW) är kortstråig, tidig brödvetesort av "kosacktyp" med god vinterhärdighet. Avkastningen hög/mycket hög, stråstyrkan god, rymdvikten och proteinhalten är något låg.

KRIS (PI) har ett mycket kort och styvt strå och mognar medeltidigt. Avkastningsförmågan är god men vinterhärdigheten är ej i nivå med mätarens. Kvaliteten är svag och sorten är främst ett fodervete.

KOSACK (SW) är en långstråig, sent mognande, vinterhärdig, stråstyv sort som ger säker avkastning. Den har relativt goda bakningsegenskaper och klassas som kvalitetsvete trots att proteinhalten är något låg och att sorten fältgror relativt lätt.

LARS (SSd) är ett brödvete med medelgod vinterhärdighet och mycket tidig mognad. Strået är medellångt och något vekt. Avkastningen är hög.

MAGNIFIK (SW) är ett medellångt, stråstyvt brödvete med stinksotsresistens. Mog-

Tabell 1. Höstvete. Avkastning 2006 Område D-G Obehandlat och behandlat.*1

Antal försök	Provad i område	Sort-ägare	Sort	Relativ skörd Obehandlat	Relativ skörd Behandlat	Relativ skörd Medeltal
21	D, E, F, G		Sortbl. kg/ha rel.tal	7310 100	7340 100	7320 100
21	D, E, F, G	SSD	Olivin	106	106	106
14	D, E, F, G	SSD	Opus	105	106	105
14	D, E, F, G	SW	Marshal	102	106	104
11	D, E, F, G	SSD	Mulan	103	106	104
10	D, E, F, G	SW	Magnifik	102	104	103
13	D, E, F, G	SSD	Lars	98	100	99
21	D, E, F, G	SW	Harnesk	93	97	95
4	F, G	SW	Kosack	102	104	103
2	D	SW	Kris	96	102	99
2	D	SW	Gnejs	96	100	98
3	D	SW	Tulsa	98	99	98
7	D, F	SSD	Tommi	95	95	95
7	D, E, F	SSD	Ellvis	112	113	113
10	D, E, F	SSD	Skalmeje	104	107	106
10	D, E, F	SSD	Akratos	101	99	100
7	D, E, F	SSD	Anthus	105	110	108
10	D, E, F	SSD	Jenga	110	104	107
4	D, E, F	SW	Leiffer	106	106	106
10	D, E, F	SSD	Hermann	103	107	105
10	D, E, F	SSD	Torrild	101	102	101
5	D, E	SW	Florett	101	101	101
10	D, E, F	SSD	Akteur	100	100	100
9	D, E, F	SW	SW 50867	97	104	100
10	D, E, F	SSD	Samurai	98	99	99
9	D, E, F	SW	Aperitif	96	100	98
2	E	SW	Samyl	94	97	96
7	D, E, F	SSD	Ephoros	98	94	96
9	D, E, F	SW	Brilliant SW	91	95	93
7	D, E, F	SSD	Skywalker	94	92	93
10	D, E, F	SSD	Asano	94	91	93
8	D, E, F	SW	Cetus SW	92	92	92
9	D, E, F	SW	Philius SW	84	85	84

*1 Inklusive Riks- och förfruktsförsöken

naden är medelsen, falltalet något lågt medan rymdvikten och proteinhalten är medelhöga. Tänkbar ersättare till Stava i ekoodling.

MARSHAL (SW) är ett kortstråigt, mycket stråstyvt tidigt mognande fodervete. Sorten har mycket god avkastningspotential, speciellt i D-området. Vinterhärdigheten är medelgod.

OLIVIN (SSd) är en högavkastande, vinterhärdig sort med god stråstyrka, medellångt strå och medeltidig mognad. Avkastningen är hög/mycket hög och kvalitetsegenskaperna är mycket goda.

OPUS (SSd) är en mycket högavkastande foder-/stärkelsevete med tidig mognad, stråt är medellångt och något svagt. Stärkelsehalten är hög, proteinhalten och rymdvikten är låg. Vinterhärdigheten osäker.

TOMMI (SSd) är en medellång, stråstyvt sort med relativt svag vinterhärdighet. Volymvikten är något låg medan proteinhalt och falltal är höga. Skörden måttlig i området.

TULSA (SW) är en mycket kortstråigt, stråstyvt högavkastande sort för främst foder/stärkelseproduktion. Avkastningen är hög till mycket hög, rymdvikten medelmåttig och tusenkornvikten låg. Vinterhärdigheten osäker.

MULAN (SSd) är ett mycket tidigt mognande medellångt stråstyvt vete för främst foder/stärkelseproduktion. Avkastningen är hög till mycket hög och vinterhärdigheten osäker.

Övriga sorter är endast provade ett till två år i området eller ej längre aktuella i området.

Tabell 2. Höstvete. Avkastning områdesvis 2002-2006 samt 5-årsmedeltal.

Mätare: Sortblandning

Sort/ Årtal	C- omr.	D-området				E-området				F-området				G- omr.
	Med 2002- 2006	Med 2002- 2006	Med 2002- 2006	Med 2002- 2006	Med 2002- 2006	Med 2002- 2006	Med 2002- 2006	Med 2002- 2006	Med 2002- 2006	Med 2002- 2006	Med 2002- 2006	Med 2002- 2006	Med 2002- 2006	
Sortbl. kg/ha	6240	8740	10140	6760	8190	7660	8630	7710	7550	8860	8750	8590	8420	5780
rel. tal	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Harnesk	100	102	101	98	99	103	101	89	98	99	101	99	100	108
Lars	108	96	99	97	99	92	102	98	99	99	99	99	97	101
Magnifik	109		99	110	104	100**	101	101	102	93	102	100	98	104
Marshal	102	97	105	117	106	99	103	99	103	101	100	102	102	101
Mulan			105**	100	100		106	109	107		102	103	102	
Olivin	99	101	97	114	102	95	98	106	100	99	99	102	99	101
Opus		102**	103	109	104		109	103	108		107	107	106	
Gnejs		98		100	99	104			97					
Kosack	101	100	97		99	91	100		97	92	101	102	97	99
Kris	98	100	102	101	100	101	98		100	99	99		99	
Tommi	98	92	98	88	92	93	99		97	97	97	98	92	
Tulsa	100	103	104	101	102	97	99		101	100	100		99	
Akratos			103	86	95		104	107	106		97	101	98	
Ellvis		96	107	113	105	95	109	118	108	99	102	105	101	
Skalmeje			103	105	103		103	116	110		98	100	97	

* Omräknat från Kosack som mätare. ** Endast ett försök

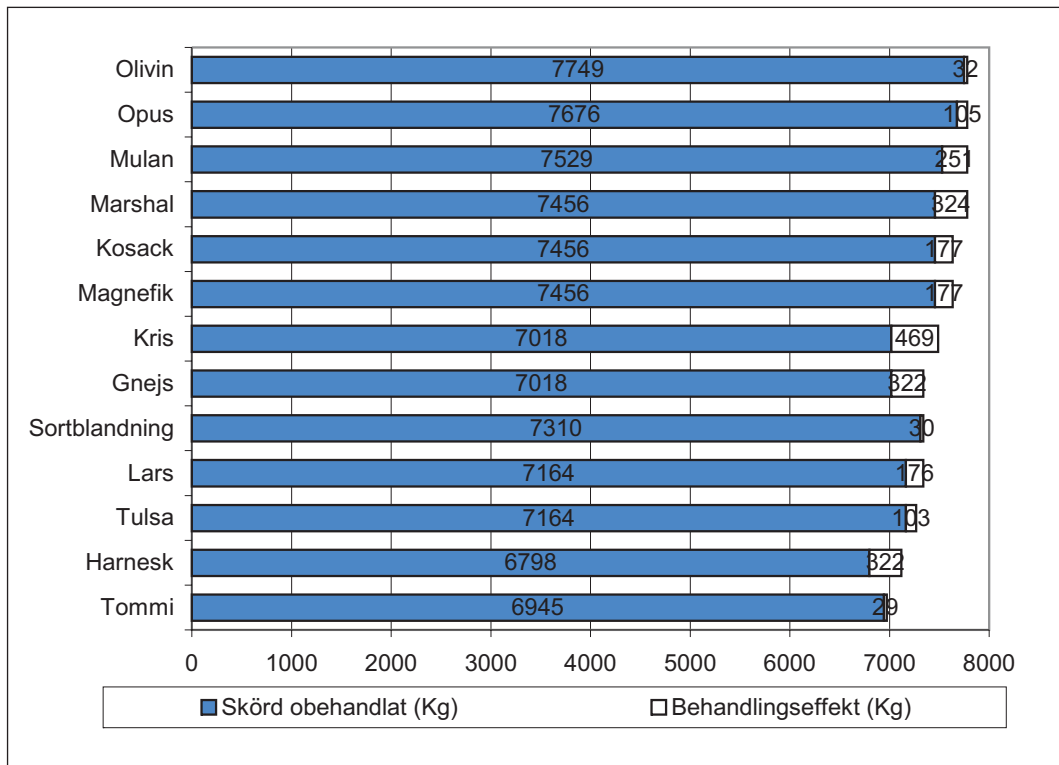
Tabell 3. Höstvetete. Beståndsegenskaper för olika sorter. Femårsmedeltal från oråde D-G 2002-2006

Sort	Planttäthet Vår %	Strå- styrka %	Strå- längd cm	Mognad dagar	Vattenhalt Skörd %
Sortblandning	90	92	76	323	17,5
Harnesk	87	92	69	323	17,3
Lars	90	89	81	320	17,5
Magnifik	92	93	82	324	17,5
Marshal	87	96	69	322	17,6
Mulan	91	99	78	321	17,2
Olivin	90	91	84	323	17,3
Opus	90	93	76	321	17,0
Gnejs	82	90	73	321	17,1
Kosack	91	88	100	326	18,7
Kris	89	92	68	323	18,0
Tommi	79	92	75	322	18,5
Tulsa	83	100	63	323	17,7
Akratos	88	93	83	322	17,5
Ellvis	91	97	76	322	17,2
Skalmeje	85	97	75	324	18,2

Tabell 4. Höstvetete. Kvalitetsegenskaper hos olika sorter. Femårsmedeltal från område D-G 2002-2006

Sort	Liter- vikt g	Tusen- kornvikt g	Fall- tall sek.*	Protein- halt % av ts	Stärkelse- halt % av ts	Huvudsakligt användnings- område
Sortblandning	768	43,2	270	11,8	69,9	
Harnesk	768	41,5	278	11,7	69,9	Foder/Bröd
Lars	788	46,8	235	12,0	69,4	Foder/Bröd
Magnifik	798	41,3	213	11,9	69,8	Bröd
Marshal	728	44,0	153	11,3	70,1	Foder
Mulan	768	46,0	241	11,9	69,7	Foder/Bröd
Olivin	795	41,9	292	12,2	69,9	Bröd
Opus	762	46,6	247	11,4	71,1	Foder/Bröd
Gnejs	760	40,5	276	11,9	70,2	Bröd
Kosack	801	42,2	270	11,7	70,0	Bröd
Kris	767	45,1	238	12,0	70,4	Foder/Bröd
Tommi	765	45,3	261	12,5	69,5	Bröd
Tulsa	775	38,4	271	11,8	70,0	Foder
Akratos	785	47,1	241	11,6	70,8	Bröd
Ellvis	769	43,1	292	11,9	69,9	Bröd
Skalmeje	767	42,3	297	11,3	71,7	Foder

*Hela Sverige

Figur 1. Behandlingseffekt Höstvete. Område D-G. 21 försök 2006. Behandling: Stero st.32 och Comet + Proline st. 47-55.